

פתרון בחינת הבגרות בספרות

שלוש יחידות לימוד

קיץ 2013

מספרי השאלון: 107,08302

מוגש על ידי:

בתיה לוינסון ונאוה לזר

מורות לספרות ברשת בתי הספר של

יואל גבע

הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

התשובות מובאות בנקודות בלבד. על הנבחן לפרט את הדברים

פרק ראשון – מבחר יצירות מספרות העולם

נבחן שבחר בפרק זה, נדרש לענות על שלוש מהשאלות 1-13:
 על שאלה אחת מקבוצה ראשונה (שאלות 1-5),
 ועל שתים מהשאלות של קבוצה שנייה (שאלות 6-13).

הנבחרים נדרשו לענות על אחת מהשאלות 1-5:

קבוצה ראשונה

שאלה מספר 2 - "האף" / גוגול

- "האף" נובלה פנטסטית בעלת יסודות קומיים, הפורשת סיפור על אף שהלך לאיבוד ונמצא באורח פלא, ועמו שבו החיים למסלולם הרגיל.
- המסע בעקבות האף האבוד של מאיור קובאליוב, מאפשר לנו לראות כי: "מרופט ומפוקפק הוא העולם שאפו של המאיור קובאליוב יצא לשוטט בו".
- בפרק א' הספר מוצא אף בכיכר לחם. האירוע הפנטסטי פורץ לשגרת הבוקר המתוארת באופן ריאליסטי ומפר אותה.
- בפרק ב' קובאליוב מאבד את אפו. האירוע הפנטסטי פורץ לשגרת בוקר ומפר אותה. בעקבות אובדן האף יוצא קובאליוב למסע חיפוש המתרחש בעולם ריאלי.
- בפרק ג' האף חוזר למקומו אך, קובאליוב לא לומד לקח.
- באפילוג מצהיר המספר שהפנטסטי אכן קורה והוא חלק בלתי נפרד מעולמנו.
- אירוע פנטסטי פורץ לעולמנו מאפשר לנסח ביקורת על חברה מעוותת ערכים ולהציג את עליבות הטבע האנושי.
- על הנבחן לפרט את פרטי המסע ולהגדיר את מרכיבי הפנטסטי.

שאלה מספר 4 - "הגלגול" / קפקא

- דמותו של גריגור מעוררת בקורא חמלה ודחייה. הקיום בכפיפה אחת של גוף חרק ותודעה אנושית הוא שגורם לתחושות מנוגדות אלה.
- בנובלה תהליך עלילתי בראשיתו הפך גריגור לשרץ ובסיומו הוא מת. זו הסיטואציה הקפקאית.

- תהליך זה מתואר באמצעות מספר כל יודע שמספר את הדברים הן נקודת מבטו של גרגור והן מנקודת המבט של בני המשפחה. המבט מבחוץ והמבט מבפנים הם שיוצרים את מורכבות הרגשות.
- על הנבחן לנמק את הדברים באמצעות דוגמאות משלושת החלקים של הנובלה. יש להתבסס על תיאורי גריגור, התנהגותו ומחשבותיו.
- על הנבחן להסביר את המשמעויות העולות דרך דמותו של גריגור.

שאלה מספר 5 - קומדיה שקספירית

- אחד הניגודים בקומדיה "מהומה רבה על לא דבר" הוא בין יסודות קומיים ליסודות טראגיים, לכאב וסבל.
- ניגוד זה בא לידי ביטוי באמצעות המזימות והתחבולות, המזימות הטובות של דון פדרו והמזימות הרעות של דון ג'ון הממזר.
- היסודות הקומיים והכאב והסבל באים לידי ביטוי דרך סיפורי הזוגות: הרו וקלודיו, בנדיק וביאטריצ'ה.
- על הנבחן לפרט בדוגמאות מן העלילה את היסודות הקומיים כמו למשל העמדות הפנים ומעמדי הציתות, ואת הכאב והסבל שמאיימים להשבית את השמחה כמו למשל בהעמדת הפנים שהרו בוגדת ובסצנת החתונה שהופכת לסצנת החרפה.
- בסופה של הקומדיה "הפיאנד" היסודות הקומיים מכריעים, הרעים נתפסים, האמת יוצאת לאור והזוגות מתחתנים.

הנבחנים נדרשו לענות על שתיים מהשאלות 6-13:

קבוצה שנייה

שאלה מספר 6 - דון קיחוטה

- דון קיחוטה עטה על עצמו דמות של אביר בהשפעת קריאתו בספרות האבירים.
- הוא מחליט לצאת להרפתקאות, כשהמניע שלו הוא לתקן עוולות ולעשות צדק בעולם. בחירה זו דנה אותו להתנגשות בלתי פוסקת, מעשית ורעיונית עם המציאות.
- "דון קיחוטה" הוא רומן שמבשר על העידן המודרני בו הפער בין עולם הדמיון לבין עולם המציאות הוא קומי וטראגי כאחד.

- על הנבחן להדגים דברים אלה באמצעות שני אירועים כגון: המלחמה בטחנות הרוח, הקרב עם הנזירים הבנדיקטים, התפכחותו של דון קיחוטה בסיום הרומן.

שאלה מספר 9 - הילדים / ג'ובראן חליל ג'ובראן

- השיר היא שיר אמירתי, המביע את עמדתו של הנביא בנוגע למערכות היחסים בין הורים וילדים. דבריו הם מענה: "לאישה אשר תינוק בחיקה" המבקשת: "ספר לנו על הילדים".
- הזמן מיוצג בשיר באמצעות שתי תקופות: העבר אליו שייכים ההורים והעתיד אליו שייכים הילדים.
- הזמן מיוצג בשיר באמצעות המטפורות: "פרי געגועי החיים אל עצמם", "כי נשמתם מסתופפת בבית המחר", "כי החיים פניהם קדימה ולא אחור, והם לא יתרפקו על האתמול" ובאמצעות התמונה המטפורית של הקשתות.
- הנביא, כדובר שירי מסביר שהילדים הם ביטוי לנטייה הטבעית להמשך הקיום האנושי.
- על ההורים לספק בית גידול מתאים, ולא לנסות לעצב את אישיותם.
- הנימוק לטעון טמון בתפיסת הזמן. אין ההורים יכולים לדעת את אשר צופן העתיד. החיים מתקדמים ולעולם לא חוזרים אחורה.
- על הנבחן להציג את כול חלקי השיר, להתייחס לאמצעים האומנותיים והרטוריים.

שאלה מספר 10 – גנרל, הטנק שלך / ברטולד ברכט

- השיר "גנרל הטנק שלך" מתוך "מדריך מלחמה גרמני" הוא שיר מחאה סאטירי נגד המלחמה, נגד משטרים טוטליטריים בכלל והנאציזם בפרט.
- השיר מנסח בפשטות בקורת כנגד המלחמה הזורעת הרג וחורבן, המפחיתה את האיכויות האנושיות והופכת את האדם למכונה.
- האדם מאופיין בבית ג' כדומה לכלי מלחמה המתוארים בבית א' ו-ב' מתוקף ההתייחסות הדומה ותיאורו כ"שמיש".
- בבית ג' עולה גם הניגוד בין האדם למכונה מה שמדגיש את עליונותו. הניגוד נרמז כבר בשני הבתים הקודמים בתיאור כלי המשחית הזקוקים לאדם לצורך הפעלתם.
- על הנבחן לפרט את כול בתי השיר ולהרחיב על הניגוד המועצם מתוקף התבנית הדומה.

פרק שני – נושאים בין – ז'אנריים

ענה על שתי שאלות, כל אחת בנושא בין-ז'אנרי אחר

להיות יהודי, להיות ישראלי: קולות וזהויות

שאלה מספר 14

- **ברומאן "ארבעה בתים וגעגוע" מאת אשכול נבו** מוצגים ארבעה בתים המטונימיים לחברה הישראלית.
- באמצעות הדמויות מיוצגות קבוצות שונות בחברה הישראלית, ונחשף השסע והפילוג לאחר רצח רבין.
- זהו רומן פוליפוני שמשמיע את ריבוי הקולות בחברה הישראלית.
- לאורך הרומן, מפגשים בין צאדק הפועל הפלסטיני לבין הדמויות שמייצגות את החברה הישראלית ועולה המתח הישראלי-פלסטיני.
- המפגש בין סימה ומשה לבין עמיר ונועה מציף את הפער בין מזרחים לאשכנזים.
- הפעפוע הוא עקרון יסוד ברומן המעוצב על ידי החלון, הצוהר שנפער בקיר הבית המשותף. הדמויות מפעפעות זו לחיי זו.
- על הנבחן להציג את הדמויות השונות, לעמוד על מערכת היחסים ועל הדרך שבה מערכת יחסים זו תורמת לבניית הזהות.
- **המחזה "המורדים" מאת עדנה מזי"א** מציג את תהליך שינוי הזהות הישראלית באמצעות שלושה דורות של מורדים.
- המחזה מורכב מסיפור מסגרת ושני סיפורים פנימיים. בסיפור המסגרת מתואר מפגש בין הדורות.
- מיכאלה מדור הבנים נפגשת עם שאול מדור המייסדים. הפגישה ביניהם מזמנת העלאת זיכרונות המאפשרת למיכאלה לסלוח לאמה ולהסתכל על עברה באופן מפוים.
- יאלי מדור הנכדים מתעמת עם אמו המייצגת את דור הבנים. העימות חושף את התפרקות דור הבנים מהאידיאולוגיות הגדולות.
- "קץ האידיאולוגיות הגדולות" מעוצב בעזרת מוטיב המרד ומוטיב הסיגריה.
- **בסיפור "בתחילת קיץ 1970" מאת א.ב. יהושע** מתואר מפגש בין שני דורות: דור האבות המיוצג על ידי המורה הזקן ודור הבנים המיוצג על ידי הבן.
- המפגש בין הדורות תורם לעיצוב הזהות של האב הזקן נוכח המלחמה הגובה קורבנות, המפגש עם הבן ששב מחו"ל, המפגש עם אשת הבן, הידיעה על מות הבן.

- המפגש המחודש בערבות הירדן עם הבן לאחר "תחייתו" מחולל תהליך התפכחות מערך המלחמה ומהערכים שאפיינו את הזהות הישראלית שהתגלמה על ידי דמות "הצבר".
- המפגשים בין האב והבן המסתיימים בחוסר קשר ביניהם ומעוצבים על ידי מוטיב האור והחושך.
- על הנבחן לפרט את הניסיונות לפרוץ את מעגל הבדידות כולל את שלבי תהליך ההתפכחות.
- **הסיפור "ארץ התפוזים העצובים" מאת כנאפני** מתאר מפגש בין הישראלים לבין הפלסטינים במלחמת השחרור שעבור הישראלי היא אירוע מכונן זהות ועצמאות ואילו עבור הפלסטיני היא ה"נכבה", האסון.
- על הנבחן לפרט את ההתרחשויות ולהתייחס למוטיב התפוזים כמעצב את זהות האב הזקן.
- **הסיפור "הדרשה" מאת חיים הזז** מתאר מפגש בין יודקה, עולה חדש לבין ילידי הארץ, אנשי ההגנה.
- הסיפור בנוי מסיפור מסגרת וסיפור פנימי שהקשר ביניהם הוא תמאטי וטכני.
- יודקה טוען טיעונים המבקרים את הערכים שהנחו את העם בגולה.
- המפגש הוא אירוע מכונן זהות, במהלכו יודקה מבצר את זהותו כ"אדם חדש" ומסייע לקהל השומעים לחזק את הזדהותם עם האתוס הציוני.
- על הנבחן לפרט את סיפור המסגרת ואת הטיעונים המרכיבים את הסיפור הפנימי.
- **בשיר "תל אביב 1935" מאת לאה גולדברג** מתואר מפגש של עולה החדש עם ילידי הארץ.
- המפגש יוצר מצוקה המחוללת תחושה של "זהות שסועה".
- הדוברת השירית, עולה חדשה נמצאת "כאן" ומתגעגעת ל"שם". באמצעות יסודות בלתי תואמים היא מעצבת את תחושת הזרות והניכור של העולה החדש.
- הבית האחרון מבטא השלמה.
- על הנבחן לפרט את כול בתי השיר ולגעת בכול אמצעי העיצוב.
- **בשיר "פעם אדבר" מאת נעים עריידי** מתוארות תוצאות כואבות של מפגש בין ה"אחר" לחברה הישראלית.
- נעים עריידי באמצעות הדובר השירי מבטא את מצוקתו של המיעוט שאינו מרגיש שייך למרות השותפות בנטל ולמרות היותו חלק מהחברה הישראלית.
- על הנבחן לפרט את כול בתי השיר וגעת באמצעי העיצוב הבולטים.
- **בשיר "אני רוצה למות על מיטתי" מאת יהודה עמיחי** מתואר מפגש של היחיד עם החברה הישראלית הנשלטת על ידי תפיסות מיליטאריסטיות והמיתוס: "טוב למות בעד ארצנו".
- המפגש על רקע חוסר הסכמה אידיאולוגי מעצב את זהות הדובר השירי כרודף שלום, כמי שרואה בערך החיים ערך עליון ומבקש "לרטה את לוע האריה", לחיות חיים נורמאליים בארץ.
- על הנבחן לפרט את כול בתי השיר ולגעת באמצעי העיצוב הבולטים.

- **בסרט "פעם הייתי" בבימויו של אבי נשר** מתוארת סדרת מפגשים בין יענקליה ברייד, ניצול שואה ובין אריק בורשטיין, הצבר המיתולוגי.
- המפגשים בין השניים מרחיבים את עולמו הפיסי של אריק, מרככים אותו, ומעצבים את ייעודו כסופר.
- המפגשים תורמים לעיצוב זהותו של אריק בורשטיין בכך שהם מחזקים את הקשר שלו לזיכרון השואה.
- על הנבחן לפרט את כל סדרת המפגשים.
- **בסיפור "העד"** מאת שולמית הראבן מתואר המפגש בין שלומק העולה החדש, פליט השואה לבין החברה הישראלית, המיוצגת על ידי יותם והילדים בבית הספר החקלאי.
- זהו סיפור ויזווי של יותם, שהיה מורה בבית הספר החקלאי ומייצג את האתוס הציוני. יותם מתוודה על כישלונו לילד את שלומק מחדש. כישלונו הוא כישלון השיטה.
- רותה היועצת מאירה את המבט האירוני על יותם ועל מדיניות כור ההיתוך.
- על הנבחן לפרט את התהליך שעובר שלומק לאורך הסיפור, ולתאר את ההתנגשות בין הזהות הישראלית החדשה שהוא עוטה על עצמו לבין הזהות של הפליט, ניצול השואה.
- העדות של שלומק מעמתת את החברה הארצישראלית עם טראומת השואה ועולה מתח בין שואה לתקומה.

שאלה מספר 15

- ביצירות רבות אפשר לראות קשר בין מצבי משבר בחברה לבין מצבי משבר אישיים, זהו הקשר בין המישור הלאומי למישור האישי.
- על הנבחן לכתוב פתיחה שמתאימה לנושא.
- **הרומן "ארבעה בתים וגעגוע"** מאת **אשכול נבו** מתרחש על רקע רצח רבין והפיגועים באמצע שנות התשעים. האירועים הלאומיים הקשים מפעפעים לחיי הדמויות ומציפים משברים אישיים ומתחים.
- זהו רומן פוליפוני שמשמיע נרטיבים שונים בחברה הישראלית באמצעותם מוצגת הזהות הישראלית המורכבת.
- על הנבחן לפרט על הבתים השונים והשבר האישי בכל אחד מהם על רקע השבר הלאומי, על רקע שברו של חלום השלום והתחושה שהדברים מתפרקים.
- **במחזה "המורדים"** מאת **עדנה מזי"א** אפשר לראות את הקשר בין מצבי משבר בחברה למצבי משבר אישיים על רקע שלוש תקופות בחברה הישראלית.

- סיפור המסגרת מתרחש בשנת 1997. החלל בנפשה של מיכאלה על רקע עידן של "קץ האידיאולוגיות" ועל רקע המתח שלה עם עברה מביא אותה אל קברי הוריה, ומניע תהליך של פיוס עם העבר.
- המפגש של מיכאלה ושאל חושף את שברו של החלום של דור האבות המייסדים על רקע השינויים שחלו במדינה.
- הסיפור הפנימי מתרחש בשתי תקופות ובשתייהן מצבי משבר בחברה הקשורים במצבי משבר אישיים.
- בשנת 1967 המרד של מיכאלה בהוריה הוא בעל אופי פוליטי. הוא מתרחש על רקע מלחמת ששת הימים והשבר הלאומי בין דור הבנים לדור האבות.
- בשנת 1945 המרד של הלח"י מבודד אותם ודוחק אותם לשולי הישוב בארץ. השבר הלאומי משפיע על השבר האישי בחיי שאל ומרתה.
- סכנת הקיום בחברה הישראלית יוצרת קשר הדוק בין הגורל הלאומי לגורל האישי על פני הדורות.
- **בסיפור "העז" מאת שולמית הראבן** אפשר לראות קשר עמוק בין המתח שואה ותקומה לבין השבר בחייו של שלומק, הנער הפליט.
- שלומק מגיע לארץ עשרה חודשים לאחר פרוץ מלחמת העולם השנייה. הוא נער שאיבד את הוריו ואחיו.
- המפגש עם החברה הישראלית בארץ, בבית הספר החקלאי מעצים את השבר בנפשו.
- על הנבחן לפרט בדוגמאות את הקשר בין שלומק לבין יותם שמאיר את המתח בין שואה לציונות.
- **בסיפור "ארץ התפוזים העצובים" מאת כנפני** תהליך ההתבגרות של הגיבור המספר מושפע מהאירועים הפוליטיים הקשים של בני עמו.
- במרכז הסיפור הנכבה, מלחמת השחרור שעבור הקורא הישראלי היא אירוע מכונן זהות ועצמאות, עבור הפלסטיני היא האסון, שבר לאומי ושבר אישי.
- על הנבחן לפרט את התהליך שעובר הגיבור המספר.
- **בסיפור "הדרשה" מאת הזז** מתקיים מפגש בין העולה החדש לבין החברה הארצישראלית על רקע המאבק להקמת המדינה.
- הסיפור האישי של יודקה – יהודה – יהודי הוא סיפורו של המתח בין האתוס היהודי הגלותי לבין האתוס הציוני.
- על הנבחן לפרט בדוגמאות גם את סיפור המסגרת וגם את הסיפור הפנימי.
- **בשיר "תל-אביב 1935" מאת לאה גולדברג** מתואר השבר האישי של העולה החדשה על רקע העלייה לארץ, על רקע האתוס הציוני שבסיסו שלילת הגלות.

- החוויה המרכזית בשיר היא כאב שתי המולדות.
- על הנבחן לפרט את רצף התמונות באמצעותו עולה המשבר האישי של העולה החדשה בעקבות המפגש עם הארץ.
- **בשיר "אני רוצה למות על מיטתי" מאת עמיחי עולה** עמדת המחאה של היחיד, הדובר בשיר אל מול המיתוס "טוב למות בעד ארצנו".
- על רקע המלחמה מעלה עמיחי השקפת עולם הומניסטית הרואה בערך החיים ערך עליון ומנוגדת לערך הגבורה שעמד בבסיס האתוס הציוני.
- על הנבחן לפרט על פי רצף התמונות בשיר.
- **בשיר "פעם אדבר" מאת עריידי נעים** מוצג השבר האישי של הדובר על רקע המשבר של המיעוטים בחברה הישראלית.
- במרכז השיר תחושת הדובר שנשללת ממנו הזכות הבסיסית לומר את דברו.
- בדרך זו מייצג השיר את המיעוטים המושקקים בחברה הישראלית.
- על הנבחן לבסס את הדברים על פי הרצף השירי.
- **הסיפור "בתחילת קיץ 1970" מאת א.ב. יהושע** פורש את ניסיונותיו של המורה הזקן לפרוץ שלושה מעגלי בדידות.
- הבדידות של האב הזקן היא בדידות של חברה שלמה על רקע מלחמת ההתשה, מלחמה שאינה מתקדמת לשום מקום וגובה כול יום קורבנות.
- הקשר בין מצבי משבר בחברה לבין מצבי משבר אישים באה לידי ביטוי מתוקף העובדה שהאב מייצג את דור האבות והבן את דור הבנים.
- חוסר הקשר בין האב והבן מאפיין את הנתק בין דור האבות ודור הבנים על רקע ערעור ערך המלחמה.
- חוסר הקשר בין הבן והאב מעוצב על ידי מוטיב האור והחושך.
- על הנבחן לפרט את ניסיונות האב הזקן להיחלץ ממצבי הבדידות ואת תהליך ההתפכחות מערך המלחמה.

שאלה מספר 24

- סיפורי מעשיות רבים מבוססים על דגם ובו אביר מציל נסיכה במצוקה, אחר כך נושא אותה לאישה והם חיים באושר ועושר. סיפורים אלה הם התשתית להבניה הפטריארכלית שמבססת את ארכיטיפ הגאולה, ומגדירה את הגבר כחזק ושולט ואת האישה כחלשה ותלותית.
- על הנבחן לכתוב פתיחה על הנושא.

- על הנבחן לבחון את היצירה שהוא בחר ולהסביר האם דמויות הנשים והגברים מעוצבים באופן סטריאוטיפי או האם הם מערערים על הסטריאוטיפ, האם מערכת היחסים ביניהם היא שוויונית או הירארכית בה הגבר חזק ושולט והאישה חלשה ונשלטת.
- **הנובלה "בדמי ימיה" מאת עגנון** מערערת את הסטריאוטיפים באמצעות דמויותיהם של תרצה ועקביה מזל.
- תרצה היא דמות אקטיבית ויוזמת. היא חזקה ומורדת בנורמות. הדבר מתחדד על רקע האנאלוגיה לאמה.
- מערכת היחסים בין תרצה לעקביה מזל מערערת את המוסכמות העולות מסיפורי המעשיות.
- עקביה מזל הוא דמות פאסיבית, הוא איש רוח, סופר שמורד בנורמות ונותר רווק. הדבר מתחדד על רקע האנאלוגיה למינץ.
- על הנבחן לבסס את התשובה באמצעות דוגמאות ולסכם בעמדת היצירה כלפי ייצוגי המגדר.
- **הרומן "גאוה ודעה קדומה" מאת גיין אוסטן** מערער סטריאוטיפים באמצעות דמויותיהם של אליזבת ודארסי.
- במסווה של רומן המאמץ את המוסכמות הפטריארכאליות, כותבת אוסטן רומן פמיניסטי.
- אליזבת מורדת במוסכמות החברה בנוגע לנישואין ולמעמדן של הנשים. יש לפרט באמצעות דוגמאות מהיצירה.
- דארסי מורד במוסכמות החברה. מסרב להיות רווק בעל הכנסה נאה שצריך לחוש מחסור ברעיה. יש לפרט באמצעות דוגמאות מהיצירה.
- מערכת היחסים בין דארסי ואליזבת היא מערכת יחסים שוויונית, שניהם עוברים תהליך, מודים בטעויותיהם ובאהבתם זה לזה.
- **במחזה "בית בובות" מאת אבסן** מוצגת בהתחלה מערכת יחסים סטריאוטיפית בין הלמר לנורה בה האישה היא בובה והגבר מושך בחוטים.
- לאורך המחזה עוברת נורה תהליך בו היא מורדת במוסכמות והופכת מ"בובה" לאישה חזקה שנוקטת עמדה כלפי חייה.
- הלמר מעוצב באופן סטריאוטיפי, הוא הגבר הלבן המשכיל, הקול ההגמוני בעולם פטריארכאלי. הוא מבטיח להיות אביר על הסוס הלבן ולחלץ את נורה מצרה, אבל לא עומד בהבטחתו ומואר באור נלעג.
- על הנבחן לפרט באמצעות דוגמאות את דמויותיהם של נורה והלמר.
- **בסיפור הקצר "כריתות" מאת דבורה בארון** מערער את ארכיטיפ הגאולה כפי שהוא מתואר באגדות.
- באמצעות סיפורי הגירושין בעיירה עולה ביקורת על החברה היהודית הפטריארכאלית.

- על הנבחן לפרט בדוגמאות מהסיפור.
- **בסיפור הקצר "מרתה תמתי עד נצח" מאת רות אלמוג** מרתה האחות היפה נישאה לויקטור הרופא, לכאורה סיפור אגדה, אך למעשה ויקטור בוגד במרתה, מרתה מושתקת ומתקיים פער טראגי בין המציאות לאגדה.
- בסיפור עיצוב סטריאוטיפי כנגדו זועקת רות אלמוג באמצעות השמעת קולה של מרתה המושתקת.
- **בסיפור "ורד לאמילי" מאת פוקנר** אביה של אמילי מנע ממנה את האפשרות להיחלץ על ידי אביר על סוס לבן.
- לאחר מותו היא מתאהבת בהומר, מנסה להגשים דרכו את חווית הגאולה, אבל הוא גבר הולל, לא מהזן של המתחננים ואמילי כופה עליו את חתונת הדמים. יש לפרט באמצעות דוגמאות.
- **בסיפור "הם לא בעלך" מאת קרבר** ארל אינו מקיים את תפקידו של האביר על הסוס הלבן, ולא מגן על כבודה של דורין כהגברים בחליפות מכנים אותה "תחת".
- יש לפרט על פי רצף התמונות בסיפור.
- **בסיפור המיתולוגי "פגמליון" מאת אובידיוס** פגמליון הפסל הוא כמו אביר. הוא הגבר האמן, הבורא, היוצר והאישה היא יציר כפיו.
- זהו סיפור תשתית שמבסס את התרבות הפטריארכלית.
- על הנבחן לפרט באמצעות דוגמאות.
- **בסרט הקולנוע "תלמה ולואיז" בבימויו של רידלי סקוט** הגברים אינם אבירים שמצילים נסיכה. נהפוך הוא.
- יחסם של רוב הגברים הוא יחס בוטה ואלים: דריל, הארלן, נהג המשאית.
- גיימי שמביא את הכסף, לרגע משחק את האביר שמחלץ את הנסיכה מצרה, אפילו לואיז מופתעת.
- האל רוצה להיות אביר שמחלץ את השתיים מצרה, אבל הוא עומד באזלת ידו אל מול עוצמת הפטריארכיה המיוצגת על ידי כוחות המשטרה.
- אפשר לענות גם על **"בדרך לסיידר סיטי" מאת סביון ליברכט**. הגברים בסיפור אינם נוהגים כאבירים המצילים נסיכה ממצוקה, נהפוך הוא.

שאלה מספר 25

- דמות האישה מוגדרת באמצעות דמויות הגברים בחייה. לעיתים הגברים מעצבים את זהותה המגדרית ולעיתים זהותה המגדרית מעוצבת באמצעות ההתמודדות מולם.
- על הנבחן לפתוח במבוא המתקשר לנושא.
- **בנובלה "בדמי ימיה" לש"י עגנון** מוצגת דמותה של תרצה המוגדרת על רקע מערכת יחסים עם עקביה מזל, אהובה ועם אביה.
- על רקע מערכת יחסים זו עולה דמותה של תרצה כיוזמת, בעלת מרץ ורצון חופשי כמו גם כמורדת במוסכמות.
- **בסיפור "בדרך לסיידר סיטי" מאת סביון ליברכט** מוצגת דמותה של חסידה המוגדרת באמצעות ההתמודדות עם דמויות הגברים בחייה.
- היא מוצאת את קולה בהשפעת התובנות שהיא רכשה במהלך הנסיעה ומכוננת עצמה כסובייקט.
- היא מורדת בתכתיבי בעלה ופועלת על סמך שיקול דעתה והבנתה.
- **בסיפור "מרתה תמתי עד נצח" מאת רות אלמוג** דמותה של מרתה מוגדרת מתוקף מערכת היחסים עם אב דומיננטי ורב השפעה. אביה נתן לה את שמה, שם של שפחה צייתנית והיבנה את נחיתותה ואת תלותה בגברים.
- התסכול לנוכח חוסר יכולתה להתעמת עם הגברים בחייה מחולל מחלת עור באמצעותה היא זועקת את תסכולה המושקף.
- מרתה נכנעת לתכתיבי הגברים בחייה. בסיום היא מדווחת על אופניה ונסוגה לקולות הילדות.
- **בסיפור "ורד לאמילי" מאת ויליאם פוקנר** מתוארת דמותה של אמילי המוגדרת באמצעות מערכת היחסים עם אביה המתפקד כסוכן חברות, ומחנך אותה לתפיסת נשיות צרה של פסיביות ותלות.
- אמילי תלויה בראש העיר המשחרר אותה מתשלום מיסים, במשרת הכושי, הדואג לצרכיה. היא מפתחת תלות רגשית בהומר ומבלה ליד גופתו המרקיבה את שעותיה היפות ביותר.
- **בסיפור "כריתות" מאת דבורה בארון** מוגדרת דמות האישה השנואה כמו גם דמות האישה העקרה בזיקה לגבר.
- עם גירושיה מאבדת האישה הגרושה את תחושת הזהות הנשית, את בטחונה הכלכלי, את מעמדה החברתי.
- עם נישואי הבעל בשנית, מאבדת האישה השנואה את החשק לחיות והאישה העקרה מתה משברון לב.

- **בשיר פורטרט של אישה מאת אסתר ראב** מוגדרת האישה בזיקה לגבר. בקריאה ראשונה היא מוגדרת מתוקף מערכת היחסים כסבילה, פסיבית ותלותית.
- בקריאה אחרת אפשר להגדיר את האישה כמורדת, כמי שקוראת תגר על סטריאוטיפים שולטים ומערכת יחסים של חזק חלש.
- על הנבחן להתייחס לשלושת הדימויים בבניית דמות האישה.
- **בשיר "סינדרלה במטבח" מאת דליה רביקוביץ** מוגדרת דמות האישה באמצעות העדר דמות גבר.
- בניגוד לסינדרלה מן האגדות, סינדרלה מודרנית אינו מחכה להיגאל על ידי נסיך.
- סינדרלה המודרנית קומצת את אגרופה ומכריזה בעצמה מלחמה על המוסכמות הכובלות.
- סינדרלה המודרנית מוגדרת כבעלת אסרטיביות שמיוצגת על ידי הכרזת המלחמה ושבירות המיוצגת על ידי ההירדמות.
- **במחזה "בית בובות" מאת הנריק איבסן** מוצגת דמותה של נורה, המוגדרת באמצעות מערכת היחסים עם אביה ובעלה.
- אביה ובעלה הבנו אותה כבובה. בשביל אביה היא הייתה: "ילדתי בובתי". בשביל בעלה היא הייתה: "אשתי בובתי".
- בעקבות איום הסחיטה של קרוגסטאד לומדת נועה להסתכל על עצמה ועל עולמה בעיניים אחרות.
- באמצעות העימות עם הלמר היא מגדירה את עצמה כסובייקט ועוזבת את בית בעלה שהיה לה כבית בובות.
- **בסרט הקולנוע "תלמה ולואיז" בנימוי רידלי סקוט** תלמה ולואיז מוגדרות על רקע המפגשים עם הגברים במהלך המסע ברחבי ארצות הברית.
- תלמה ולואיז מכוונות עצמן כפורעות חוק ומורדות בסדר החברתי שיצרה הפטריארכיה המגולם על ידי כוח המשטרה.
- **במדרש "אחיות"** עולות דמויות נשים המגדירות עצמן באמצעות מרד בפטריארך.
- בקריאה ראשונה דרך הגדרה זו נתפסת כשלילית ואילו בקריאה חתרנית עולים אומץ לב וסולידאריות נשית.
- אפשר לענות גם על הסיפור **"הם לא בעלך" מאת ריימונד קרב**. בסיפור זה מוגדרת דורין באמצעות המבט הפטריארכאלי הבוטה בגופה. יש להדגים את הדבר באמצעות התמונות השונות בסיפור.